

Проблеми нормативного регулювання слідчих (розшукових) дій, спрямованих на перевірку й уточнення відомостей, одержаних під час досудового розслідування

Оксана Володимирівна Капліна*

*Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
Харків, Україна*

*e-mail: o-kaplina@ukr.net

Галина Миколаївна Гетьман

*Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
Харків, Україна*

Анотація

Статтю присвячено актуальним для сучасної правозастосовної практики та доктрини кримінального процесу питанням, пов'язаним із визначенням системи слідчих дій. Зокрема, тривалий час у кримінально-процесуальному законодавстві – КПК 1960 р. у статті 194 була закріплена така слідча дія, як відтворення обстановки і обставин події. Відсутність правової визначеності цієї статті логічно зумовила дискусію з приводу її правового змісту, яка привела науковців до формування думки стосовно охоплення її нормативним змістом двох самостійних слідчих дій – слідчий експеримент та перевірка показань на місці. Втім такий висновок був лише доктринальним підходом. Правовий зміст статті 194 КПК України 1960 р. залишався чітко не визначеним, що призводило до відсутності єдності у підходах до її розуміння аж до прийняття у 2012 р. нового КПК України. Такий дефект норми кримінального процесуального права не відповідав вимогам нормотворчої техніки, а тим більше потребам правозастосовної практики. З прийняттям КПК 2012 р. та закріпленням у статті 240 КПК як окремої слідчої (розшукової) дії слідчого експерименту, актуалізувалася дискусія з приводу необхідності закріплення на додаток до наявної системи такої слідчої дії, як перевірка показань на місці. Метою статті є здійснення тлумачення статті 240 КПК 2012 р., усвідомлення її правового змісту для з'ясування сутності такої слідчої дії, як «слідчий експеримент», установлення видів експериментальних дій, проведення розмежування зі схожими слідчими діями, вирішення питання про доцільність закріплення у чинному КПК такої слідчої дії, як перевірка показань на місці. На підставі проведеного дослідження сформульовано висновок про недоцільність перенесення дискусії радянської доби, яка точилася майже 50 років, у площину сьогодення. Авторська позиція детермінована концептуальними положеннями, які закладені в КПК 2012 р., суть яких полягає в тому, що показання – це відомості, які надаються під час проведення допиту. КПК 2012 р.

містить процесуальний механізм, за допомогою якого слідчий, дізнавач та прокурор можуть здійснити перевірку наданих раніше показань. Такою належною правовою процедурою є допит, який відповідно до вимог КПК, може бути проведений як за місцем проведення досудового розслідування, так і в іншому місці, що й обумовлює недоцільність зайвого законодавчого дублювання.

Ключові слова: слідчі (розшукові) дії; слідчий експеримент; допит; перевірка показань на місці; належна правова процедура; показання; докази; джерела доказів.

Problems of Normative Regulation of Investigative (Search) Actions Aimed at Verifying and Specifying Information Obtained During the Pre-Judicial Investigation

Oksana V. Kaplina*

*Yaroslav Mudryi National Law University,
Kharkiv, Ukraine*

*e-mail: o-kaplina@ukr.net

Halyna M. Hetman

*Yaroslav Mudryi National Law University,
Kharkiv, Ukraine*

Abstract

The article raises questions related to the definition of the system of investigative (search) actions relevant to modern law enforcement practice and the doctrine of the criminal procedure. Namely, for a long time the 1960 CPC in art. 194 provided for an investigative action such as reconstructing situation and circumstances of a certain event. The lack of legal certainty of this article logically led to a discussion about its legal content, which led scholars to form an opinion regarding the coverage of its normative content by two independent investigative actions – an investigative experiment and verification of testimony on the site. However, such a conclusion was only a doctrinal approach. The legal content of art. 194 of the 1960 CPC of Ukraine remained not clearly defined, which led to a lack of unity in approaches to its understanding until the very adoption in 2012 of the new CPC of Ukraine. Such a defect in the norm of criminal procedural law did not meet the requirements of the rule-making technique, and even less the needs of law enforcement practice. With the adoption of the 2012 CPC and enshrined in art. 240 as a separate investigative (search) activity of an investigative experiment, the discussion regarding the necessity of adopting an additional investigative activity such as verification of testimony on the site has appeared. The aim of the article is to interpret the Art. 240 of the 2012 Criminal Procedure Code to understand its legal content for clarifying the essence of such an investigative action as an "investigative experiment", to establish the types of experimental actions, to distinguish them from similar investigative actions, to resolve the issue of the feasibility of enshrining in the current Criminal Procedure Code such an investigative action as

checking testimony on the scene. In this article, the authors express an opinion about the inexpediency of transferring this Soviet-era debate, which has been going for almost 50 years, to the modern times. The author's position is determined by the conceptual provisions laid down in the 2012 CPC, the essence of which is that testimony is information provided during an interrogation. The CPC of 2012 contains a procedural mechanism by which an investigator, inquirer, and prosecutor can verify previously submitted statements. Such proper legal procedure is an interrogation, which, in accordance with the requirements of the CPC, can be conducted both at the place of the pre-trial investigation and at another place, which determines the inexpediency of unnecessary legislative duplication.

Keywords: investigative (search) actions; investigative experiment; interrogation; verification of testimony on the site; due legal procedure; testimony; evidence; sources of evidence.

Вступ

Із прийняттям у 2012 р. Кримінального процесуального кодексу України [1] (далі – КПК 2012 р.) змінилася система засобів, за допомогою яких тривалий час дізнавачі, слідчі, прокурори здійснювали збирання доказів. Зокрема, у КПК 2012 р. закріплено, що сторона обвинувачення здійснює збирання доказів шляхом проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, витребування та отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, службових та фізичних осіб речей, документів, відомостей, висновків експертів, висновків ревізій та актів перевірок, проведення інших процесуальних дій, передбачених КПК [1].

Зауважимо, що законодавець не лише передбачив нові способи збирання доказів у вигляді негласних слідчих (розшукових) дій, а й оновив систему слідчих (розшукових) дій, за допомогою яких майже 50 років здійснювалося збирання доказів, а наука кримінального процесу та криміналістика напрацювали рекомендації стосовно їх сутності, процесуального порядку і тактики проведення.

Кримінально-процесуальний кодекс 1960 р. (далі – КПК 1960 р.) передбачав таку систему слідчих дій: 1) допит – свідка (статті 167–169, 170, 303–304, 307), потерпілого (статті 171, 308), підозрюваного (ст. 107), обвинуваченого (статті 143–144, 438); 2) очна ставка (статті 172–173); 3) пред'явлення для впізнання (статті 174–176, 309); 4) обшук (статті 177, 179–186, 188–189); 5) виїмка (статті 178–186, ч. 2 ст. 187¹, 188–189); 6) накладення арешту на кореспонденцію (ст. 187); 7) зняття інформації з каналів зв'язку (ст. 187); 8) огляд (статті 190–192, ч. 1 ст. 187¹, 195); 9) освідування (статті 193, 195); 10) відтворення обстановки і обставин події (статті 194, 195); 11) призначення та проведення експертизи (гл. 18, статті 310, 312) [2].

КПК 2012 р. дещо змінив систему слідчих (розшукових) дій, передбачивши серед них: 1) допит (ст. 224); 2) пред'явлення для впізнання (особи, речей, трупа) (статті 228–230); 3) обшук (ст. 234); 4) огляд (ст. 237); 5) слідчий експеримент (ст. 240); 6) освідування (ст. 241); 7) залучення експерта та проведення експертизи (ст. 242). 15 березня 2022 р. чинний КПК було доповнено новою слідчою (розшуковою) дією «знаття показань технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відео-запису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису» (ст. 245¹).

Зіставлення наведених систем слідчих дій, а саме тих, які вже стали правовою історією чинної системи, дає підстави зробити висновок, що вони не змінилися кардинально, істотного корегування зазнали процедури їх проведення, враховуючи людиноцентричність КПК 2012 р., запровадження судового контролю за проведенням тих із них, які пов'язані з обмеженням прав та законних інтересів осіб, порядок фіксації. Серед запропонованих законодавцем у КПК 2012 р. можна назвати нову слідчу (розшукову) дію, яка не була відома КПК 1960 р., – «слідчий експеримент», та яка, за задумом розробників КПК, замінила собою таку слідчу дію, як «відтворення обстановки і обставин події» (ст. 194 КПК 1960 р). Однак у правозастосовній практиці відразу після прийняття КПК 2012 р. поставали певні питання щодо правового змісту ст. 240 цього Кодексу, яка унормовує процесуальний порядок проведення слідчого експерименту.

Проблеми проведення слідчих дій привертали увагу багатьох вітчизняних дослідників, адже вони були основним засобом збирання доказів під час кримінального процесуального доказування. Ці проблеми й досі залишаються актуальними, та з огляду на європейський вектор розвитку України, правову конвергенцію, дискусії щодо деяких із них виходять за межі нашої держави та стають предметом для обговорення на міжнародному рівні (наприклад, див.: [3; 4; 5]). Що стосується порядку проведення слідчого експерименту, а також відтворення обстановки і обставин події, то до дослідження проблем проведення цих слідчих дій зверталися, зокрема, відомі представники провідних українських наукових шкіл, талановиті науковці – криміналісти та процесуалісти: Ю. П. Алєнін, Л. Е. Ароцкер, М. І. Бажанов, В. П. Бахін, М. М. Бокаріус, В. І. Гевко, В. Г. Гончаренко, В. А. Журавель, В. П. Колмаков, В. О. Коновалова, О. І. Котюк, Г. А. Матусовський, М. М. Михеєнко, В. Г. Лукашевич, Д. П. Письменний, М. В. Салтевський, С. М. Стахівський, В. М. Стратонов, Л. Д. Удалова, В. Ю. Шепітько, В. П. Шибіко та ін.

Метою статті є здійснення тлумачення ст. 240 КПК 2012 р. для з'ясування сутності такої слідчої дії, як «слідчий експеримент», усвідомлення її пра-

вового змісту, встановлення видів, проведення розмежування зі схожими слідчими (розшуковими) діями, вирішення питання про доцільність повернення до КПК такої слідчої дії, як відтворення обстановки і обставин події, перевірка показань на місці та формування на підставі проведеного дослідження висновків із означених вище питань. Досягнення мети дослідження передбачає вирішення таких завдань: проаналізувати теоретичні підходи до усвідомлення сутності таких слідчих дій як, відтворення обстановки та обставин події, слідчий експеримент, перевірка показань на місці, виокремлення їх специфіки; довести концептуальну особливість системи слідчих (розшукових) дій, яка закріплена в КПК 2012 р.; сформулювати авторську позицію щодо недоцільності закріплення в КПК 2012 р. такої слідчої дії, як перевірка показань на місці.

Матеріали та методи

Виходячи з окресленого предмета дослідження, автори обрали комплексний підхід до застосування методів наукового пошуку. Методологічну основу наукового доробку становлять діалектичний, формально-юридичний та формально-логічний методи, що дозволило комплексно підійти до тлумачення ст. 240 КПК 2012 р., з'ясувати мету такої слідчої дії, як слідчий експеримент, усвідомити правовий зміст, установити види, провести розмежування зі схожими слідчими (розшуковими) діями, вирішити питання про доцільність відмови від такої слідчої дії, як перевірка показань на місці та сформулювати на основі проведеного дослідження висновки з означених вище питань.

Результати та обговорення

Сутність, правовий зміст, встановлення видів «слідчого експерименту»

На зламі двох епох, що, як правило відбувається, при прийнятті та набутті чинності новим кодифікованим актом тієї чи іншої галузі права, що призводить до змістовно-парадигмальних змін у науці та правозастосовній практиці, особливо затребуваним стає історичне тлумачення, суть якого полягає в тому, що за допомогою нього зміст чинної норми права встановлюється правозастосовниками на підставі звернення до фактичних даних, пов'язаних з історією виникнення норм, що тлумачаться (законодавчих актів, інших документів), до аналізу соціально-політичної і економічної обстановки періоду, що передує ухваленню норми, яка тлумачиться.

Історичний екскурс дозволить доповнити, розширити, конкретизувати або скорегувати відомості про зміст і спрямованість волі законодавця в момент ухвалення норми права, виявити причини, що зумовили її прийняття або зміну, вчасно зрозуміти сенс нових реформаційних процесів, визначити

ступінь впливу історичної обстановки на законотворчий процес, точніше встановити обсяг оцінних понять, виявити прогалини в правовому регулюванні та норми, що формально не скасовані, але фактично втратили своє значення, розв'язати колізію, яка виникає, подолати дефекти законодавчої техніки.

На відміну від інших способів тлумачення, у межах яких відбувається переважно аналіз безпосереднього змісту чинної норми права (виняток становить лише цільове тлумачення), у ході історичного тлумачення аналізуються матеріали, що перебувають за межами змісту норми права, не входять до системи сучасного права, стали правовою історією (детальніше див.: [6, с. 240–255]).

Наведене зумовлюється використанням саме цього способу тлумачення, звернення до КПК 1960 р. та аналізу його ст. 194, яка унормувала процесуальний порядок такої слідчої дії, як відтворення обстановки і обставин події. Вважаємо за потрібне нагадати зміст цієї норм. Зокрема, КПК 1960 р. передбачав таке: «З метою перевірки і уточнення результатів допиту свідка, потерпілого, підозрюваного або обвинуваченого або даних, одержаних при провадженні огляду та інших слідчих дій, слідчий може виїхати на місце і в присутності понятих, а в необхідних випадках за участю спеціаліста, свідка, потерпілого і підозрюваного або обвинуваченого відтворити обстановку і умови, в яких ті чи інші події могли відбуватися в дійсності.

Виконання цих дій допускається за умови, коли вони не принижують гідності осіб, що беруть у них участь, і не є небезпечними для їх здоров'я.

У необхідних випадках слідчий проводить вимірювання, складає план і креслення, а також проводить фотографування.

Про проведення всіх зазначених дій складається протокол, який підписують особи, що брали в них участь, поняті та слідчий» [2].

Навіть поверхове ознайомлення з текстом наведеної статті вказує на те, що законодавець докорінно змінив зміст ст. 194 КПК 1960 р. «Відтворення обстановки і обставин події», запропонувавши в КПК 2012 р. не лише повністю нову редакцію, а й нову слідчу дію, передбачивши ст. 240 «Слідчий експеримент».

Шлях практичного застосування та доктринального усвідомлення правового змісту ст. 194 КПК 1960 р. не був простим. Вчені постійно звертали увагу на правову невизначеність положень ст. 194 КПК 1960 р., що негативно позначається на практиці, а спори з приводу її правового змісту не вщухали до моменту прийняття нового КПК (див.: [7–8]). Наприклад, як слушно зазна-

чив В. М. Стратонов, «перелік слідчих дій подано в кримінально-процесуальному законодавстві і розширенню він не підлягає. Але якщо такі слідчі дії, як допит, виїмка, пред'явлення для впізнання отримали загальне визнання (як у теорії, так і на практиці), то стосовно слідчої дії, передбаченої ст. 194 КПК України “Відтворення обстановки і обставин події”, єдності в поглядах не існує. Традиційно ця слідча дія розглядається як об'єднання (сполучення) двох окремих слідчих дій – слідчого експерименту та перевірки показань на місці, в яких пізнавальні можливості, способи отримання інформації, процесуальне положення учасників є різними. Через це виникають проблеми вибору тактики проведення відтворення обстановки і обставин події; оцінювання отриманих під час його проведення результатів; визначення ролі цієї слідчої дії в процесі доказування» [9, с. 12].

Не занурюючись у детальне вивчення історії нормативного закріплення розглядуваної слідчої дії у кримінальному процесуальному законодавстві, адже такі дослідження вже існують у правничій літературі [10–14], зазначимо, що попри тривалу дискусію з приводу правового змісту ст. 194 КПК 1960 р. переважна більшість науковців доходили висновку, що відтворення обстановки та обставин події містить дві слідчі дії, які мають свою мету, завдання та процесуальний порядок здійснення: 1) перевірка на місці показань обвинуваченого, підозрюваного, потерпілого або свідка з метою їх уточнення і доповнення та 2) *експериментальна перевірка* правдивості показань обвинуваченого, потерпілого або свідка, інших обставин і припущень про можливість чути або бачити за певних умов що-небудь, що стосується цих обставин, можливості проникнути в дане приміщення, подолати вказану в показаннях відстань за допомогою технічних засобів або без них тощо (власне, слідчий експеримент) [15, с. 317; 16, с. 226–232].

Така позиція була представлена в офіційній доктрині й містилася в підручниках з кримінального процесу, криміналістики, довідкових та енциклопедичних виданнях, монографіях [17, с. 203; 18, с. 212–214; 19; 20, с. 176–190]. Зокрема, В. Ю. Шепітько підкреслював змішану (гібридну) форму цієї слідчої дії, яка має виявлятися у слідчому експерименті або перевірці показань на місці [21, с. 399]. Також у підручнику «Криміналістика» науковці зазначали, що «відтворення обстановки і обставин події, що передбачено ст. 194 КПК, охоплює по суті дві самостійні дії: 1) перевірку на місці показань обвинуваченого, підозрюваного, потерпілого чи свідка з метою уточнення і доповнення у присутності понять; 2) експериментальну перевірку правдивості показань цих осіб, інших обставин і припущень, про можливість чути або бачити при певних умовах що-небудь, що стосується обставин, проникнути в дане приміщення названим у свідченнях способом або певною

особою, подолати названу в показаннях відстань та ін.» [22, с. 114–120]. А також було дано визначення поняття: «Слідчий експеримент є окремою слідчою дією, що полягає у здійсненні дослідів з метою перевірки, чи могли відбутися в певних умовах ті або інші події та яким саме чином» [22, с. 114].

Витоки критики такого підходу зумовлені правовою невизначеністю ст. 194 КПК 1960 р, а також тим, що Україна в аспекті унормування слідчого експерименту та перевірки показань на місці йшла своїм самостійним шляхом, зокрема, лише в КПК 1960 р. саме в такому змістовому вигляді була закріплена стаття «Відтворення обстановки і обставин події», яка до того ж значно відрізнялася від схожої з нею ст. 174 КПК Киргизії [10, с. 35].

Якщо сутність слідчого експерименту як складової відтворення обстановки та обставин події була добре розробленою в українській криміналістиці [23], то до найбільш складних та спірних питань належали проблеми усвідомлення природи і значення перевірки показань на місці. Сутність цієї складової, слідчої дії, як зазначали науковці, полягала у показі обвинуваченим, підозрюваним, свідком чи потерпілим певного місця, пов'язаного з розслідуваною подією, у розповіді про вчинені на цьому місці дії, у зіставленні свідчень, переказаних цими особами, з об'єктивною обстановкою на місці й у демонстрації деяких дій [24, с. 124]. До завдань, які вирішуються проведенням перевірки показань на місці, науковці відносили «з урахуванням слідчої ситуації перевірку показань суб'єктів криміналістичної діяльності (підозрюваного, обвинуваченого, потерпілого, свідка) чи їх уточнення та одержання додаткової і, головне, важливої для слідства інформації стосовно нових обставин злочину, яку не можна бути одержати іншим шляхом» [25, с. 53; 26, с. 117–119].

Як зазначала В. О. Коновалова, «перевірка показань на місці – це слідча дія, що полягає у зіставленні показань про пов'язані з певним місцем обставини злочину з фактичною обстановкою на цьому місці, показаною слідчому в присутності понятих особою, яка дала показання, з метою з'ясування їх достовірності» [27, с. 148].

Вважалось, що «перевірка показань на місці має багато спільного за зовнішніми ознаками з іншими слідчими діями (зокрема, з допитом, оглядом, обшуком або слідчим експериментом), проте вона повністю не збігається з жодною з них і має цілком самостійне значення (кожна слідча дія, як відомо, має суворо обмежену сферу застосування). У процесі проведення зазначеної слідчої дії можна здійснювати демонстрацію дій (коли, наприклад, особа демонструє те, як вона потрапила до місця події чи вчинила відповідні дії); може проводитися пошук місць події, слідів і речових доказів,

тобто йдеться про наявність елементів інших слідчих дій: впізнання, слідчого експерименту й огляду та про можливість виявлення і відображення даних, які не доступні іншому передбаченому чинним законодавством способу отримання доказів» [26, с. 116].

КПК 2012 р., як відомо, змінив систему слідчих дій та процесуальний порядок їх здійснення.

У системі слідчих (розшукових) дій КПК 2012 р. передбачено проведення слідчого експерименту: «1. З метою перевірки і уточнення відомостей, які мають значення для встановлення обставин кримінального правопорушення, слідчий, прокурор має право провести слідчий експеримент шляхом відтворення дій, обстановки, обставин певної події, проведення необхідних дослідів чи випробувань» [1, ст. 240].

Отже, чинний КПК обмежив процесуальний порядок синтезованої слідчої дії, яка існувала у ст. 194 КПК 1960 р., лише «експериментальними діями».

Парадоксальним уявляється те, що раніше в КПК 1960 р. при номінації слідчої дії «Відтворення обстановки і обставин події» критики зазнавав той факт, що була відсутня безпосередня згадка про слідчий експеримент [28, с. 355] як окрему слідчу дію або хоча б як складову «відтворення». У КПК 2012 р., який унормував слідчий експеримент як окрему слідчу (розшукову) дію, критика лунає на адресу відсутності згадки про перевірку показань на місці.

Наукові підходи у вирішенні проблем проведення слідчого експерименту

Спробуємо відповісти на питання про те, чи так важливо знову повернути до чинного КПК перевірку показань на місці як самостійну слідчу дію; чим зумовлено законодавчий крок стосовно наявного нормативного регулювання; чи можна в межах слідчого експерименту перевірити показання на місці, адже такі пропозиції лунають у юридичній літературі [29, с. 311; 30, с. 255; 31, с. 24].

Аналіз наукових досліджень дає підстави зробити висновок, що наразі до проблем проведення слідчих (розшукових) дій більше звертаються представники такої галузі знань, як криміналістика. Вчені, розглядаючи питання проведення слідчого експерименту, звертають увагу на тактику його проведення, порядок фіксації ходу та результатів, завдання проведення слідчого експерименту тощо [32–34]. Представники процесуальної науки більше занурюються в питання процесуального порядку проведення слідчих (розшукових) дій в аспекті дотримання прав та законних інтересів осіб під час проведення цих дій, судового контролю, належного нормативного регулювання судово-контрольних процедур. Слід вказати на те, що процесуалісти

майже не досліджували достатність системи слідчих та негласних слідчих (розшукових) дій. Утім зміна законодавчого регулювання процесуального порядку проведення слідчих дій, їх системи зумовлює потребу в ретельному дослідженні сутності нового інструментарію, за допомогою якого збираються та перевіряються докази.

Повертаючись до мети нашої статті, зазначимо, що аналіз ст. 240 КПК 2012 р. дає можливість встановити *мету проведення* слідчого експерименту – це перевірка та уточнення відомостей, які мають значення для встановлення обставин кримінального правопорушення (на відміну від ст. 194 КПК 1960 р., в якій мета визначалася через перевірку та уточнення результатів допиту свідка, потерплого, підозрюваного, обвинуваченого або даних, одержаних при проведенні огляду та інших слідчих дій).

Окрім того, КПК 2012 р. закріпив *види слідчого експерименту*, тим самим даючи право слідчому прокурору проводити слідчий експеримент шляхом: 1) відтворення дій; 2) відтворення обстановки; 3) відтворення обставин певної події; 4) проведення необхідних дослідів чи випробувань.

Метою слідчого експерименту, за чинним КПК, є перевірка та уточнення відомостей, які мають значення для встановлення обставин кримінального правопорушення (ч. 1 ст. 240). Водночас, під час проведення цієї слідчої (розшукової) дії можливе отримання нових доказів.

Фактичною підставою для проведення слідчого експерименту є наявність у слідчого чи прокурора відомостей, які потрібно уточнити та перевірити шляхом відтворення дій, обстановки, обставин певної події або проведення необхідних дослідів чи випробувань. Тому ця слідча (розшукова) дія не може бути невідкладною чи первинною.

До експериментальних дій закон відносить: 1) відтворення дій; 2) відтворення обстановки, обставин певної події; 3) проведення необхідних дослідів чи випробувань. Під відтворенням розуміються відновлення, повторення, відновлення, передання з максимальною точністю, відновлення в пам'яті, пригадування [35, с. 141]. Випробування означає перевірку на ділі якості, властивості кого-небудь, чого-небудь, здатність до здійснення, виконання чогось [35, с. 106, 107]. Дослід – це відтворення якого-небудь явища або спостереження за новим явищем у певних умовах з метою вивчення або дослідження [35, с. 242].

У деяких випадках відтворення обстановки, обставин певної події (реконструкція) вже самі по собі є достатніми для досягнення мети слідчої (розшукової) дії. В інших випадках така реконструкція є умовою для дослідів

або випробувань. Отже, на підставі наведеного, зважаючи на шляхи досягнення мети слідчого експерименту, що зазначені у ст. 240 КПК 2012 р., можна запропонувати поділити експериментальні дії на такі види: 1) ті, що пов'язані із проведенням дослідів чи випробувань за умови відтворення обстановки та (або) обставин певної події; 2) ті, що пов'язані із проведенням дослідів чи випробувань без відтворення обстановки події; 3) ті, що пов'язані із відтворенням дій в обстановці певної події; 4) ті, що пов'язані із відтворенням обстановки та (або) обставин події.

Найчастіше в практиці можна зустрітися саме з першим із запропонованих видів слідчих експериментів, де важливим для його проведення є створення умов, максимально наближених до тих, у яких у минулому відбувалася досліджувана дія чи подія. Тому, перш ніж проводити досліди або випробування, потрібно відтворити (реконструювати) обстановку, в якій вони проводитимуться. Ступінь реконструкції залежить від характеру експерименту, обстановки, в якій він здійснюватиметься, можливостей реконструювання. Недотримання цієї умови розцінюється як порушення вимог кримінального процесуального закону, що тягне втрату доказового значення одержаних даних, недосягнення мети, з якою проводилася розглядувана слідча (розшукова) дія.

Слідчий експеримент може бути проведений: 1) для встановлення можливості сприйняття якого-небудь явища, факту, перевірки наявних даних і припущень про можливість у певних умовах чути або спостерігати що-небудь; 2) установлення можливості виконати ті або інші дії і часу, необхідного на їх виконання (зокрема, наявність або відсутність професійних або кримінальних навичок, можливість виготовлення предмета з певного матеріалу, у певний проміжок часу, за допомогою використання тих або інших засобів, тією або іншою особою; проникнути у певне приміщення певним способом або конкретною особою); 3) з'ясування можливості й часу подолання певних відстаней за допомогою технічних засобів (автомобіля, велосипеда, мотоцикла, літака, моторного човна тощо) або без таких; 4) з'ясування механізму подій, що відбувалися, в цілому або окремих їх деталей; 5) підтвердження (або спростування) можливості існування певної події (самозаймання досліджуваного матеріалу або протікання якоїсь речовини при їх зберіганні певним способом); 6) з'ясування механізму утворення слідів (слідів гальмування на мокрій дорозі); 7) встановлення послідовності події; 8) можливості застосування встановленого способу приховування злочину (контрольований запуск промислових потужностей із конкретною сировиною) (див. також: [36, с. 106; 37, с. 293]).

Для забезпечення достовірності висновків, які отримуються під час проведення дослідницьких дій, потрібно забезпечити, щоб умови, в яких вони проводяться, були максимально наближені до тих, у яких відбувалася подія, що перевірялася, а також належну повноту і точність відтворення самих дослідницьких дій, які часто слід виконати багато разів та з відповідними варіаціями.

Що стосується перевірки показань на місці, то думки про можливість шляхом проведення слідчого експерименту перевірити показання серед науковців поділилися. Одні з них вважають, що законодавчого потенціалу досить для поширювального тлумачення, а положення ст. 240 КПК 2012 р. охоплюють перевірку показань на місці [30, с. 252; 32, с. 24]. Інші вчені дотримуються точки зору, що чинний КПК необхідно доповнити окремою нормою, якою варто передбачити проведення перевірки показань на місці, яка не може і не має охоплюватися слідчим експериментом, що відрізняється від нього своєю природою [38, с. 10; 39, с. 70–73].

Наприклад, Л. Г. Дунаєвська, О. П. Пилипчук зазначають, що «відсутність у ст. 240 КПК терміна “перевірка показань на місці” не означає, що слідчий не вправі провести з виїздом (виходом) на місце події перевірку показань особи з тим, щоб уточнити, підтвердити або спростувати показання. Частиною 1 цієї статті встановлено, що метою слідчого експерименту є перевірка і уточнення відомостей які мають значення для встановлення обставин кримінального правопорушення. Очевидно, що йдеться про перевірку і уточнення тих відомостей, які вже одержані шляхом проведення інших гласних і негласних слідчих (розшукових) дій, у тому числі допитів підозрюваного потерпілого, свідка» [31, с. 28].

Цікавим з наукового погляду є підхід до розмежування слідчого експерименту та перевірки показань на місці, адже за допомогою такого розмежування науковці намагаються продемонструвати самостійність цих двох слідчих дій. Наприклад, у цьому аспекті наводяться такі аргументи: 1) якщо виходити з підстав проведення, то слідчий експеримент, як правило, проводиться, якщо «наявні фактичні дані необхідно перевірити дослідним шляхом». Натомість перевірка показань на місці проводиться, «якщо в показаннях допитаної особи містяться фактичні дані, пов'язані з обстановкою конкретного місця, але вони неповні або містять суперечності, які можна перевірити тільки зіставленням з обстановкою на місці події»; 2) «перевірка показань на місці, на відміну від слідчого експерименту, проводиться не в реконструйованій, а в існуючій на момент його проведення обстановці»; 3) на відміну від перевірки показань, слідчий експеримент може бути прове-

дений як безпосередньо на тому самому місці, де відбувалася досліджувана подія, так і в іншому; 4) слідчий експеримент може бути проведений без участі в ньому допитуваної особи, тоді як перевірка показань на місці можлива лише за участю зазначеної особи [28, с. 356–357].

Зауважимо, що можна наводити ще багато аргументів, які висловлені науковцями на підтримку власної точки зору, втім, на наш погляд, їхня методологічна помилка полягає в тому, що дослідники не занурюються в першопричину відмови законодавця від перевірки показань на місці, як окремої слідчої дії та неприпустимості поширювального тлумачення, й охоплення змістом ст. 240 «Слідчий експеримент» КПК 2012 р. перевірки показань на місці. Відповідь на постановлені питання треба шукати в концептуальних підходах законодавця до побудови КПК 2012 р.

По-перше, потрібно вказати на те, що згідно зі ст. 19 Конституції України, «Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України» [40].

По-друге, що стосується гіпотетичної можливості перевірки показань під час проведення слідчого експерименту з посиланням на ст. 240 КПК 2012 р., то, на наш погляд, це помилкове тлумачення мети та правового змісту цієї статті Кодексу. Безумовно, показання, які були дані на стадії досудового розслідування учасниками кримінального провадження, можуть перевірятися під час проведення слідчого експерименту, але засоби, за допомогою яких вони можуть бути перевірені, зовсім інші, про що йшлося вище.

Способом фіксації слідчого експерименту є протокол, який складається відповідно до вимог статей 104–105 КПК, та в якому докладно викладаються умови і результати слідчого експерименту (ч. 6 ст. 240 КПК).

Також одним із ключових концептуальних положень КПК 2012 р. є те, що «1. Суд досліджує докази безпосередньо. Показання учасників кримінального провадження суд отримує усно. 2. Не можуть бути визнані доказами відомості, що містяться в показаннях, речах і документах, які не були предметом безпосереднього дослідження суду, крім випадків, передбачених цим Кодексом. Суд може прийняти як доказ показання осіб, які не дають їх безпосередньо в судовому засіданні, лише у випадках, передбачених цим Кодексом. 3. Сторона обвинувачення зобов'язана забезпечити присутність під час судового розгляду свідків обвинувачення з метою реалізації права сторони захисту на допит перед незалежним та неупередженим судом» [1, ст. 23].

Також до аргументації потрібно додати важливе засадниче положення, яке треба згадати, з метою системного уявлення проблеми, що нами розглядається. Так, відповідно до ст. 95 КПК 2012 р. «показання – це відомості, які надаються в усній або письмовій формі під час допиту підозрюваним, обвинуваченим, свідком, потерпілим, експертом щодо відомих їм обставин у кримінальному провадженні, що мають значення для цього кримінального провадження».

Отже, належною правовою процедурою, за допомогою якої можуть бути отримані показання відповідно до вимог чинного КПК 2012 р., є лише допит.

Своє ставлення до отримання показань під час проведення слідчого експерименту висловила об'єднана палата Верховного Суду, який сформулював з цього приводу правову позицію, суть якої полягає в такому: «Приписи ч. 4 ст. 95 КПК про те, що суд може обґрунтовувати свої висновки лише на показаннях, які він безпосередньо сприймав під час судового засідання або які отримано в порядку, передбаченому ст. 225 цього Кодексу, мають застосовуватися лише до відомостей, що відповідають ознакам показань як самостійного процесуального джерела доказів згідно зі ст. 95 КПК. Показання необхідно розмежовувати з іншим самостійним процесуальним джерелом доказів – протоколом слідчого експерименту. Заперечення обвинуваченим у судовому засіданні відомостей, які слідчий, прокурор перевіряв або уточнював за його участю під час слідчого експерименту, не може автоматично свідчити про недопустимість як доказу протоколу слідчого експерименту. Легітимна мета слідчого експерименту за участю підозрюваного, обвинуваченого досягається дотриманням встановленого порядку його проведення, забезпеченням реалізації прав особи як процесуальних гарантій справедливого судового розгляду та кримінального провадження в цілому. Проведення слідчого експерименту у формі, що не містить ознак відтворення дій, обстановки, обставин події, проведення дослідів чи випробувань, а посвідчує виключно проголошення підозрюваним зізнання у вчиненні кримінального правопорушення з метою його процесуального закріплення, належить розцінювати як допит, що не має в суді доказового значення з огляду на зміст ч. 4 ст. 95 КПК» [41].

Відомості, отримані від особи, безумовно, можуть бути одержані під час проведення будь-якої змішаної слідчої дії (не лише під час проведення допиту), однак, неприпустимо підміняти допит іншою слідчою дією, зокрема слідчим експериментом, мета якого зовсім інша, має в своєму арсеналі специфічне процесуальне наповнення, тактичні прийоми, засоби здійснення та зрештою отримання важливих для кримінального провадження відомостей, що мають значення для кримінального провадження [36, с. 112–113].

Отже, враховуючи наведений підхід, можна зробити висновок про нецільність запровадження нової слідчої (розшукової) дії «перевірка показань на місці» у чинному КПК, оскільки законодавець навмисно відмовився від зайвого дублювання та передбачив процесуальний механізм такої перевірки. Таким засобом є допит, процесуальний порядок проведення якого унормований ст. 224 КПК та за допомогою якого слідчий, дізнавач та прокурор цілком можуть перевірити будь-які показання, що дані на стадії досудового розслідування. Причому ч. 1 ст. 224 КПК передбачає, що «допит проводиться за місцем проведення досудового розслідування або в іншому місці за погодженням із особою, яку мають намір допитати» [1]. Отримавши від будь-якої особи, яка може бути допитана, показання під час первинного допиту, слідчий, дізнавач, прокурор можуть перевірити ці показання шляхом проведення допиту іншої особи, повторного чи додаткового допиту в тому місці, яке нагадає допитаній особі певні фактичні обставини, дозволить за допомогою асоціативної пам'яті згадати потрібні моменти, можливо, відшукати речові докази тощо.

Наголосимо, що в одній із перших редакцій проєкту Кримінально-процесуального кодексу України як самостійні були запроваджені дві слідчі дії – «перевірка показань на місці» (ст. 261), «слідчий експеримент» (ст. 262), а на стадії судового розгляду – ще й «перевірка показань на місці у ході судового слідства» (ст. 404) [42], однак згодом, коли була побудована концепція доказів у кримінальному провадженні, зайву слідчу дію видалили.

В юридичній літературі наводяться ознаки перевірки показань на місці, на підкріплення думки про самостійність цієї слідчої дії. Зокрема, В. В. Негребецький, який протягом тривалого часу досліджує проблеми розглядуваних слідчих дій, наводить ознаки перевірки показань на місці та зазначає, що ця дія: 1) має яскраво виражений перевірний характер (слідча дія призначається для перевірки фактичних даних, що містяться в показаннях обвинуваченого, підозрюваного, потерпілого чи свідка, про пов'язані з певним місцем обставини злочину); 2) існує безпосередній зв'язок між перевіркою показань на місці й допитом, що їй передує (ця слідча дія не може бути проведена без попереднього допиту, на якому отримується інформація, що потребує перевірки); 3) вона має добровільний характер, оскільки особа може брати участь у ній добровільно; 4) безпосередньо проводиться на місці, про яке вона повідомила у своїх показаннях; 5) ця процесуальна дія має власний метод дослідження інформації з метою її перевірки, який дає змогу виявляти й відображати дані, недоступні будь-якому іншому способу одержання доказів, – зіставлення показань з матеріальною обстановкою місця події за допомогою розповіді, демонстрації та пояснень особи, показання

якої перевіряються [43, с. 176]. Аналіз запропонованих автором ознак дає підставу звернути увагу на те, що всі вони цілком можуть бути ознаками різновиду допиту, який проводиться на певному місці, що ще раз підтверджує думку про недоцільність повернення до зайвої слідчої (розшукової) дії, запровадження якої не відповідає концептуальному змісту КПК України 2012 р. та породжує суперечності із закладеною в Кодексі ідеєю щодо доказів та процесу доказування.

Висновки

Проведене дослідження дає підстави дійти таких висновків.

Відсутність правової визначеності у ст. 194 КПК України 1960 р. логічно зумовила дискусію з приводу її правового змісту. Така наукова полеміка привела до формування майже односпійної думки про охоплення нормативним змістом ст. 194 КПК 1960 р. двох самостійних слідчих дій – слідчий експеримент та перевірка показань на місці. Втім такий висновок був лише доктринальним підходом. Правовий зміст ст. 194 КПК України 1960 р. залишався чітко не визначеним, що призводило до постійних спорів серед науковців аж до самого прийняття нового КПК України у 2012 р. Така ситуація не відповідала вимогам нормотворчої техніки та потребам правозастосовної практики.

Вважаємо недоцільним перенесення цієї дискусії радянської доби, яка точилася майже 50 років, у площину сьогодення. Така позиція детермінована концептуальними положеннями, які закладені в КПК 2012 р., суть яких полягає в тому, що показання – це відомості, які надаються під час проведення допиту. КПК 2012 р. містить процесуальний механізм, за допомогою якого слідчий, дізнавач та прокурор можуть здійснити перевірку наданих раніше будь-якою особою показань. Такою належною правовою процедурою є допит, який відповідно до вимог КПК 2012 р. може бути проведений як за місцем проведення досудового роздування, так і в іншому місці, що й обумовлює недоцільність зайвого законодавчого дублювання.

Список використаних джерел

- [1] Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/ed20220520#Text> (дата звернення: 10.07.2023).
- [2] Кримінально-процесуальний кодекс України від 28.12.1960 р. № 1001-05. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1001-05#Text> (дата звернення: 10.07.2023).
- [3] Kaplina O. V., Kuchynska O. P., Krukevych O. M. Interrogation of minor and juvenile witnesses in criminal proceedings: Current state and prospects for improvement. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*. 2021. Vol. 28, issue 3. P. 268–276. [https://doi.org/10.37635/jnalsu.28\(3\).2021.268-276](https://doi.org/10.37635/jnalsu.28(3).2021.268-276).

- [4] Shevchuk V., Vapniarchuk V., Borysenko I., Zatenatskyi D., Semenogov V. Criminalistic methodics of crime investigation: Current problems and promising research areas = Métodos de investigação de crimes: Problemas actuais e áreas de investigação promissoras. *Revista Juridica Portucalense*. 2022. Vol. 32. P. 320–341. [https://doi.org/10.34625/issn.2183-2705\(32\)2022.ic-14](https://doi.org/10.34625/issn.2183-2705(32)2022.ic-14).
- [5] Orlovskiy R., Us O., Shevchuk V. Committing a Criminal Offence by an Organized Criminal Group. *Pakistan Journal of Criminology*. 2022. Vol. 14, No. 2. P. 33–46. URL: <http://www.pjcriminology.com/publications/committing-a-criminal-offence-by-an-organized-criminal-group/> (last accessed: 12.07.2023).
- [6] Капліна О. В. Правозастосовне тлумачення норм кримінально-процесуального права : монографія. Харків : Право, 2008. 296 с.
- [7] Гевко В., Стратонов В. Відтворення обстановки та обставин події: проблемні питання. *Право України*. 2000. № 4. С. 79–80.
- [8] Черненко А. Відтворення обстановки і обставин події. Чи буде поділено цю слідчу дію? *Вісник прокуратури*. 2006. № 5. С. 78–82.
- [9] Стратонов В. М. Відтворення обстановки і обставин події як метод пізнання під час розслідування злочинів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2001. 171 с.
- [10] Лукашевич В. Г., Стратонов В. М. Відтворення обстановки і обставин події як метод пізнання під час розслідування злочинів : навч. посіб. Херсон : ХІОІ НУВС, 2002. 200 с.
- [11] Чернецкий О. К. Следственный эксперимент: понятие и этапы развития. *Проблеми законності*. 2008. Вип. 96. Харків : Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого, 2008. С. 246–252.
- [12] Балицький Т. М. Виникнення та розвиток ідеї слідчого експерименту. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Юриспруденція. 2013. Т. 2, № 6–3. С. 104–105.
- [13] Балицький Т. М. Слідчий експеримент в системі слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Нац. ун-т держ. податк. служби України. Ірпінь, 2015. 212 с.
- [14] Вальчишин Г. І. Становлення слідчого експерименту як самостійної слідчої (розшукової) дії. *Вісник Чернівецького фак-ту Нац. ун-ту «Одеська юридична академія»* : зб. наук. статей. Чернівці, 2017. № 3. С. 127–137.
- [15] Кримінальний процес : підручник / за ред. Ю. М. Грошевого та О. В. Капліної. Харків : Право, 2010. 608 с.
- [16] Шепитько В. Ю. Криміналістика : курс лекцій. 2-е изд., перераб. и доп. Харьков : ООО «Одиссей», 2005. 368 с.
- [17] Радянська криміналістика. Криміналістична техніка і слідча тактика / за ред. В. П. Колмакова. Київ : Вища шк., 1973. 173 с.
- [18] Советский уголовный процесс : учебник / под общ. ред. М. И. Бажанова и Ю. М. Грошевого. Киев : Вища школа, 1983. 440 с.
- [19] Михеєнко М. М., Нор В. Т., Шибіко В. П. Кримінальний процес України. Київ : Либідь, 1992. 536 с.
- [20] Аленин Ю. П. Процесуальные особенности производства следственных действий. Одесса : Центр.-укр. изд-во, 2002. 264 с.
- [21] Шепитько В. Ю. Вибрані твори. Харків : Вид. агенція «Апостіль», 2010. 576 с.

- [22] Коновалова В. О. Відтворення обстановки і обставин події (слідчий експеримент та перевірка показань на місці) (§ 1, глава VII). Криміналістика. Криміналістична тактика і методика розслідування злочинів : підруч. для студ. юрид. вузів і фак. / за ред. В. Ю. Шепитько. Харків : Право, 1998. 376 с.
- [23] Ароцкер Л. Е. Следственный эксперимент в советской криминалистике : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.00 / НИИ судеб. экспертизы им. Н. С. Бокариуса. Харьков, 1951. 300 с.
- [24] Салтевський М. В. Криміналістика : навч.-довід. посіб. Київ : НВТ «Правник», 1996. 159 с.
- [25] Заяць Д. Д. Ситуаційний підхід до тактики перевірки показань на місці : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2004. 222 с.
- [26] Калюжна Л. Є. До питання про сутність, завдання та мету перевірки показань на місці. *Вісник Академії адвокатури України*. 2007. № 3. С. 116–119.
- [27] Коновалова В. О. Поняття та види слідчого експерименту. Підготовка до слідчого експерименту та його тактика: [§ 1-2, розд. 15: Відтворення обстановки і обставин події (слідчий експеримент та перевірка показань на місці)]. Настільна книга слідчого. Київ : Вид. Дім «Ін Юре», 2007. 728 с.
- [28] Чернецький О. К., Реуцький А. В. Особливості розмежування слідчого експерименту та перевірки показань на місці. *Університетські наукові записки*. 2012. № 3(43). С. 355–359.
- [29] Негребецький В. В. Законодавча регламентація перевірки показань на місці як підвищення ефективності боротьби зі злочинністю. *Підприємництво, господарство і право* : наук.-практ. госп.-прав. журн. 2019. № 5. С. 308–312.
- [30] Гора І. В., Колесник В. А. Слідчий експеримент чи перевірка показань особи. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. І. Дідоренка*. 2012. № 3. С. 248–256.
- [31] Дунаєвська Л. Г., Пилипчук О. П. Перевірка показань на місці як вид слідчого експерименту. *Вісник кримінального судочинства*. 2018. № 4. С. 24–34.
- [32] Чаплинська Ю. А. Проблемні питання слідчого експерименту. *Право і суспільство*. 2014. № 1. С. 249–254.
- [33] Рогатинська Н. Деякі особливості проведення слідчого експерименту у кримінальному провадженні. *Актуальні проблеми правознавства*. 2016. Вип. 2. С. 149–153.
- [34] Комісарчук Ю. А., Ряшко О. В. Підстави та процесуальний порядок проведення слідчого експерименту. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2014. № 3. С. 248–260.
- [35] Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : Перун, 2004. 1440 с.
- [36] Капліна О. В. Проблеми безпосереднього дослідження судом результатів невербальних та змішаних слідчих (розшукових) дій. *Проблеми законності*. 2020. № 151. С. 101–119. <https://doi.org/10.21564/2414-990x.151.215054>.
- [37] Кримінальний процес : підручник / за заг. ред. О. В. Капліної, О. Г. Шило. Харків : Право, 2018. 584 с.
- [38] Вальчишин Г. Сучасне розуміння слідчого експерименту: вітчизняний та зарубіжний погляди. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2018. Вип. 2, т. 2. С. 7–10.

- [39] Негребецький В. Перевірка показань на місці – необхідна слідча (розшукова) дія. *Підприємництво, господарство і право*. 2015. № 2. С. 70–73.
- [40] Конституція України : офіц. текст від 28.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 22.07.2023).
- [41] Постанова об'єднаної палати ККС ВС від 14.09.2020 р. Справа № 740/3597/17, провадження № 51-6070кмо19. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/91702552> (дата звернення: 22.07.2023).
- [42] Кримінально-процесуальний кодекс України. Проект. Таблиця правок. Частина 1. Київ : Апарат Верх. Ради України, 2004. 96 с.
- [43] Негребецький В. Законодавча регламентація перевірки показань на місці як умова ефективності боротьби зі злочинністю. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 4. С. 175–178.

References

- [1] Criminal Procedure Code of Ukraine. (April 13, 2012). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/ed20220520#Text>.
- [2] Criminal Procedure Code of Ukraine. (December 28, 1960). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1001-05#Text>.
- [3] Kaplina, O.V., Kuchynska, O.P., & Krukevych, O.M. (2021). Interrogation of minor and juvenile witnesses in criminal proceedings: Current state and prospects for improvement. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 28(3), 268-276. [https://doi.org/10.37635/jnalsu.28\(3\).2021.268-276](https://doi.org/10.37635/jnalsu.28(3).2021.268-276).
- [4] Shevchuk, V., Vapniarchuk, V., Borysenko, I., Zatenatskyi, D., & Semenogov, V. (2022). Criminalistic methodics of crime investigation: Current problems and promising research areas = Métodos de investigação de crimes: Problemas atuais e áreas de investigação promissoras. *Revista Juridica Portucalense*, 32. 320-341. [https://doi.org/10.34625/issn.2183-2705\(32\)2022.ic-14](https://doi.org/10.34625/issn.2183-2705(32)2022.ic-14).
- [5] Orlovskiy, R., Us, O., & Shevchuk, V. (2022). Committing a Criminal Offence by an Organized Criminal Group. *Pakistan Journal of Criminology*, 14(2), 33-46. Retrieved from <http://www.pjcriminology.com/publications/committing-a-criminal-offence-by-an-organized-criminal-group/>.
- [6] Kaplina, O.V. (2008). *Law enforcement interpretation of criminal procedure law*. Kharkiv: Pravo.
- [7] Hevko, V., & Stratonov, V. (2000). Recreating the environment and circumstances of an event: problematic issues. *Law of Ukraine*, 4, 79-80.
- [8] Chernenko, A. (2006). Recreation of the situation and circumstances of the event. Will this investigative action be divided? *Bulletin of the Prosecutor's Office*, 5, 78-82.
- [9] Stratonov, V.M. (2001). *Recreating the environment and circumstances of an event as a method of cognition in the investigation of crimes*. PhD Thesis. Kharkiv: Yaroslav Mudryi National Law Academy.
- [10] Lukashevych, V.G., & Stratonov, V.M. (2002). *Reconstruction of the Situation and Circumstances of the Event as a Method of Cognition in the Course of Investigation of Crimes*. Kherson.
- [11] Chernetsky, O.K. (2008). Investigative experiment: concept and stages of development. *Problems of Legality*, 96, 246-252.

- [12] Balitskyy, T.M. (2013). The emergence and development of the idea of an investigative experiment. *International Humanitarian University Herald. Jurisprudence*, № 6-3, vol. 2, 104-105.
- [13] Balitskyy, T.M. (2015). *Investigative experiment in system of investigative (search) actions in criminal proceedings of Ukraine*. PhD Thesis. Irpin: National University of State Tax Service of Ukraine.
- [14] Valchyshyn, G. (2017). Establishment of an investigative experiment as an independent investigative (detective) action. *Bulletin of the Chernivtsi Faculty of the National University "Odesa Law Academy"*, 3, 127-137.
- [15] Hroshvyi, Yu.M., & Kaplina, O.V. (Eds.). (2010). *Criminal procedure*. Kharkiv: Pravo.
- [16] Shepitko, V.Yu. (2015). *Criminalistics: Course of Lectures (2nd ed.)*. Kharkiv: Odissey.
- [17] Kolmakov, V.P. (Ed.). (1973). *Soviet criminalistics. Criminalistics techniques and investigative tactics*. Kyiv: Vyshcha shchkola.
- [18] Bazhavnov, M.I., & Hroshvyi, Yu.M. (Eds.). (1983). *Soviet Criminal Process*. Kyiv: Vyshcha shchkola.
- [19] Mykheienko, M.M., Nor, V.T., & Shybiko, V.P. (1992). *Criminal process of Ukraine*. Kyiv: Lybid.
- [20] Alenyn, Yu.P. (2002). *Procedural features of the production of investigative actions*. Odessa: Tsentralno-ukraynskoe yzdatelstvo.
- [21] Shepitko, V.Yu. (2010). *Selected Works*. Kharkiv: Vydavnycha ahentsiia "Apotil".
- [22] *Criminalistics*. (1998). Kharkiv: Pravo.
- [23] Arotsker, L.E. (1951). *Investigative experiment in Soviet criminalistics*. PhD Thesis. Kharkiv: Hon. Prof. M. S. Bokarius Forensic Science Institute. Harkiv.
- [24] Saltevsyyi, M.V. *Criminalistics*. Kyiv : "Pravnyk", 1996.
- [25] Zaiats, D.D. (2004). *A situational approach to the tactics of checking evidence on the spot*. PhD Thesis. Kharkiv: Natsionalnyi universytet vnutrishnykh sprav.
- [26] Kaliuzhna, L.Ye. (2007). To the question of the essence, task and purpose of checking the testimony on the spot. *Bulletin of the Academy of Advocacy of Ukraine*, 3, 116-119.
- [27] *Desk book of the investigator*. (2007). Kyiv: Vydavnychii Dim "In Yure".
- [28] Chernetskyi, O.K., & Reutskyi, A.V. (2012). Peculiarities of demarcation of investigative experiment and verification of readings on the spot. *University Scientific Notes*, 3(43), 355-359.
- [29] Nehrebetskyi, V. (2019). Legislative regulation of on-site testimony verification as an increase in the effectiveness of the fight against crime. *Entrepreneurship, Economy and Law*, 5, 308-312.
- [30] Hora, I.V., & Kolesnyk, V.A. (2012). Investigative experiment or verification of a person's testimony. *Bulletin of Luhansk State University of Internal Affairs named after E. Didorenko*, 3, 248-256.
- [31] Dunaevska, L., & Pylypchuk, O. (2018). Verification of testimonies on a place as type of investigative experiment. *Herald of Criminal Justice*, 4, 24-34.
- [32] Chaplynska, Yu.A. (2014). Problematic questions of an investigative experiment. *Law and Society*, 1, 249-254.
- [33] Rohatynska, N. (2016). Some features of conducting an investigative experiment in criminal proceedings. *Actual problems of jurisprudence*, 2, 149-153.

- [34] Komissarchuk, Yu.A., & Riashko, O.V. (2014). Grounds and procedural procedure for conducting an investigative experiment. *Scientific Bulletin of the Lviv State University of Internal Affairs*, 3, 248-260.
- [35] Busel, V.T. (Ed.). (2004). *A large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language*. Kyiv; Irpin: Peryn.
- [36] Kaplina, O.V. (2020). Problems of direct study of the results of nonverbal and mixed investigative (detective) actions by the court. *Problems of Legality*, 151, 101-119. <https://doi.org/10.21564/2414-990x.151.215054>.
- [37] Kaplina, O.V., & Shylo, O.H. (Eds.). (2018). *Criminal process*. Kharkiv: Pravo.
- [38] Valchyshyn, H. (2018). Modern understanding of the investigative experiment: domestic and foreign views. *Kherson State University Herald. Series: Legal Sciences*, 2, 7-10.
- [39] Nehrebetskyi, V. (2015). Checking the testimony on the spot is a necessary investigative (search) action. *Entrepreneurship, Economy and Law*, 2, 70-73.
- [40] Constitution of Ukraine. (June 28, 1996). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
- [41] Resolution of the Joint Chamber of the Criminal Court of Cassation of the Supreme Court 09.14.2020, case No. 740/3597/17, proceedings No. 51-6070kmo19. Retrieved from <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/91702552>.
- [42] *Criminal Procedure Code of Ukraine*. (2004). Project. Table of edits. Part 1. Kyiv: Aparat Verkhovnoi Rady Ukrainy.
- [43] Nehrebetskyi, V. (2017). Legislative regulation of on-site testimony verification as a condition for the effectiveness of the fight against crime. *Entrepreneurship, Economy and Law*, 4, 175-178.

Оксана Володимирівна Капліна

докторка юридичних наук, професорка,
завідувачка кафедри кримінального процесу
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
61024, вул. Пушкінська, 77, Харків, Україна
e-mail: o-kaplina@ukr.net
ORCID 0000-0002-3654-673X

Галина Миколаївна Гетьман

кандидатка юридичних наук,
асистентка кафедри кримінального процесу
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
61024, вул. Пушкінська, 77, Харків, Україна
e-mail: g.m.getman@nlu.edu.ua
ORCID 0000-0003-0872-3660

Oksana V. Kaplina

Doctor of Law, Professor,
Head of the Department of Criminal Procedure
Yaroslav Mudryi National Law University
61024, 77 Pushkinska Str., Kharkiv, Ukraine
e-mail: o-kaplina@ukr.net
ORCID 0000-0002-3654-673X

Halyna M. Hetman

Ph.D. in Law,

Assistant Lecturer of the Department of Criminal Procedure

Yaroslav Mudryi National Law University

61024, 77 Pushkinska Str., Kharkiv, Ukraine

e-mail: g.m.getman@nlu.edu.ua

ORCID 0000-0003-0872-3660

Рекомендоване цитування: Капліна О. В., Гетьман Г. М. Проблеми нормативного регулювання слідчих (розшукових) дій, спрямованих на перевірку й уточнення відомостей, одержаних під час досудового розслідування. *Проблеми законності*. 2023. Вип. 162. С. 157–178. <https://doi.org/10.21564/2414-990X.162.285224>.

Suggested Citation: Kaplina O.V., & Hetman, H.M. (2023). Problems of Normative Regulation of Investigative (Search) Actions Aimed at Verifying and Specifying Information Obtained During the Pre-Judicial Investigation. *Problems of Legality*, 162, 157-178. <https://doi.org/10.21564/2414-990X.162.285224>.

Статтю подано / Submitted: 27.07.2023

Доопрацьовано / Revised: 08.09.2023

Схвалено до друку / Accepted: 11.09.2023

Опубліковано / Published: 28.09.2023